

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни

«ПСИХОЛОГІЯ»

здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Біла Церква

2024

УДК 159.9 (076.5)

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 8 від «28» травня 2024 р.

Укладач: Хомчук О. П., к.пс.н., ст. викладач кафедри психології.

Хомчук О.П. Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад. О.П. Хомчук. Біла Церква, 2024. 31 с.

Публікація містить рекомендації здобувачам вищої освіти до вивчення навчальної дисципліни «Психологія», її зміст та структуру, а також критерії оцінювання результатів навчання, визначених освітньою програмою та стандартом вищої освіти.

Рецензент: Клочко А. О., зав. кафедри психології та здоров'я людини, докт. психол. наук, доцент.

Методичні вказівки розглянуто на засіданні кафедри психології,
протокол № _ від «__» _____ 2024 р.

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету,
протокол № __ від «__» _____ 2024 р.

© О.П. Хомчук
БНАУ, 2024

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1	Пояснювальна записка	4
2	Результати навчання з дисципліни	5
3	Контент змістовних модулів	6
4	Аудиторна робота	6
5	Самостійна робота	12
6	Орієнтовний перелік питань до заліку	22
7	Критерії оцінювання результатів навчання здобувача	25
8	Рекомендована література	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психологія є однією з вибірових дисциплін, яка вивчається студентами за спеціальністю 081 «Право». Її завдання – забезпечити розуміння особистості як найвищої цінності суспільства; оволодіння основними термінами та поняттями психології на рівні відтворення, тлумачення та використання їх у повсякденному житті; орієнтування у психічних феноменах; усвідомлення та розуміння індивідуальних психічних особливостей; набуття навичок та формування вмінь застосування набутих знань з психології для ефективного вирішення особистих та професійних проблем.

Актуальність вивчення навчальної дисципліни. Навчальний курс «Психологія» націлений на творче висвітлення психологічних знань та умінь, необхідних у професійній діяльності для підвищення загальної психологічної компетентності, формування майстерності, розвитку творчої індивідуальності майбутнього спеціаліста. Вивчення курсу сприяє підвищенню загальної та психологічної культури; формуванню цілісного уявлення про психологічні особливості людини, фактори успішності її діяльності; вміння самостійно мислити та передбачати наслідки власних дій; самостійно вчитися та адекватно оцінювати свої можливості; самостійно знаходити оптимальні шляхи досягнення мети та подолання життєвих труднощів.

Зміст самостійної роботи здобувача з дисципліни «Психологія» визначається робочою програмою навчальної дисципліни, даними методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати у бібліотеці закладу вищої освіти, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Самостійна робота виступає у формах аналізу та узагальнення студентом прочитаного на лекціях навчального матеріалу, підготовки до семінарських занять, опрацювання питань, представлених програмою для самостійного вивчення, підготовки доповідей, усних повідомлень. У процесі самостійної роботи закріплюються

та удосконалюються вміння та навички студентів, більш глибоко опрацьовується навчальний матеріал, осмислюються отримані на лекціях та семінарських заняттях знання.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну «Психологія», письмових завдань, орієнтовного переліку питань до заліку, рекомендованої літератури.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Згідно вимог освітньо-професійної програми «Право» здобувачі повинні набути здатності отримувати наступні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК8. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Символ результатів навчання за спеціальністю «Психологія» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
РН 11.	Мати базові навички риторики.
РН 17.	Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

КОНТЕНТ ЗМІСТОВНИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Психологія як наука. Психологія особистості.

1. Психологія як наука
2. Психіка і свідомість людини
3. Особистість, її розвиток та структура.
4. Когнітивна сфера особистості
5. Емоційно-вольова сфера особистості
6. Мотиваційна сфера особистості
7. Поведінкова сфера особистості
8. Індивідуально-психологічні властивості особистості

Змістовий модуль 2. Особистість у діяльності і спілкуванні.

9. Активність і діяльність особистості. Психологія професійної діяльності.
10. Психологія спілкування. Ділове спілкування.
11. Технології розв'язання міжособистісних конфліктів.

АУДИТОРНА РОБОТА

На практичні заняття виносяться питання, передбачені запропонованими планами практичних занять. Вони проводяться з використанням різних форм та методів контролю знань здобувачів: просте опитування, вільна дискусія, виконання контрольних та самостійних робіт, розв'язання психологічних задач та практичних ситуацій.

Доповідачі на практичних призначаються викладачем як за бажанням здобувачів вищої освіти, так і на власний розсуд. Доповідачам можуть задаватися додаткові запитання викладачем або здобувачами. Після відповіді доповідача здобувачі можуть виступити з певними доповненнями, після чого викладач підводить загальний підсумок щодо розглянутого питання.

Змістовий модуль 1.

Психологія як наука. Психологія особистості.

Тема 1.

Психологія як наука.

Практичне заняття

- 1.Визначення психології, як науки.
- 2.Основні етапи історії психології.
- 3.Основні принципи психології.
- 4.Методи сучасної психології та поняття про конкретні методика психологічного дослідження.
- 5.Основні напрямки сучасної зарубіжної психології.
- 6.Зв'язок психології з іншими науками та її місце в системі наук.

Ключові слова: психологія, загальна психологія, соціальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, практична психологія, психіка людини, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Тема 2.

Психіка і свідомість людини.

Практичне заняття

- 1.Виникнення і розвиток психіки.
- 2.Основні функції психіки. Мозок і психіка.
- 3.Суспільно-історичний характер свідомості.
- 4.Структура свідомості.
- 5.Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.
- 6.Свідомість та ментальність.

Ключові слова: психіка, механізми відображувальної діяльності, індивідуальна та суспільна свідомість, рівні свідомості, ментальність, риси української ментальності.

Тема 3.

Особистість, її розвиток та структура.

Практичне заняття

1. Поняття про особистість.
2. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність».
3. Структура особистості.
4. Фактори формування особистості.
5. Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості.
6. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу.

Ключові слова: особистість, індивід, індивідуальність, біосоціальна природа особистості, інтеріндивідна, інтраіндивідна, надіндивідна підструктури особистості, спрямованість особистості, самооцінка, Я-концепція.

Тема 4.

Когнітивна сфера особистості

Практичне заняття

1. Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів.
2. Сприймання як цілісне відображення предметів.
3. Поняття про пам'ять. Основні процеси пам'яті.
4. Поняття про мислення. Види, форми, операції мислення.
5. Уява як процес перетворення уявлень.
6. Когнітивні стилі та їх характеристика.

Ключові слова: відчуття, аналізатор, рецептор, абсолютний поріг чутливості, адаптація, сенсibiliзація, синестезія, сприймання, наочно-дійове, наочно-образне, абстрактно-логічне мислення, пам'ять, запам'ятовування, збереження, відтворення, забування, впізнавання, пригадування, уява.

Тема 5.

Емоційно-вольова сфера особистості

Практичне заняття

1. Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини.
 2. Функції емоцій у керуванні поведінкою і діяльністю людини.
 3. Емоції очікування і прогнозу. Фрустраційні емоції. Комунікативні емоції. Інтелектуальні емоції.
 4. Характеристика емоційних станів, що виникають у процесі діяльності.
 5. Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Вольові якості особистості.
 6. Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини.
- Ключові слова:** увага, вольовий процес, воля, функції волі, вольові якості особистості, емоції, афекти, почуття.

Тема 6.

Мотиваційна сфера особистості

Практичне заняття

1. Потреби і мотиви як джерело активності особистості.
2. Потреби як механізм, що запускає активність людини. Класифікація потреб.
3. Мотив як усвідомлена потреба, як спонукання до активності. Класифікація мотивів.
4. Структура мотиву. Функції мотиву.
5. Мотив і мотивація. Мотивація як процес формування мотиву.
6. Основні мотиваційні утворення.

Ключові слова: потреба, суб'єктивний і об'єктивний аспекти потреби, базові, похідні, вищі потреби, мотив, мотивація, внутрішня психологічна активність, предметність мотивації, процесуальний і результативний компоненти мотивації.

Тема 7.

Поведінкова сфера особистості

Практичне заняття

1. Поведінка особистості в суспільстві.
2. Вплив суспільства на статус і соціальну роль особистості.
3. Вплив соціальних норм на регуляцію поведінки особистості.
4. Установки, стереотипи та імідж особистості як засоби регуляції її поведінки.

5. Психологічні механізми цілеспрямованої поведінки.

6. Девіантна поведінка.

Ключові слова: поведінка особистості, ризикована, асоціальна, просоціальна, агресивна, девіантна поведінка, соціальні норми, автономність, конформність, установки, стереотипи, імідж особистості.

Тема 8.

Індивідуально-психологічні властивості особистості

Практичне заняття

1. Темперамент. Фізіологічні основи темпераменту.

2. Типи темпераментів. Головні властивості темпераменту.

3. Характер. Структура характеру.

4. Формування характеру. Взаємозв'язок характеру і темпераменту.

5. Поняття про здібності. Види здібностей.

6. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.

Ключові слова: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, гуморальна, конституційна та психофізіологічна теорії темпераменту, характер, екстраверсія, інтроверсія, акцентуації характеру, здібності, задатки, нахили, інтереси.

Змістовий модуль 2.

Особистість у діяльності і спілкуванні.

Тема 9.

Активність і діяльність особистості. Психологія професійної діяльності.

Практичне заняття

1. Активність особистості та її джерела. Активність і діяльність.

2. Діяльність як суттєвий вид активності людини.

3. Структура діяльності. Засвоєння діяльності.

4. Поняття про навички, вміння, звички.

5. Основні види діяльності.

6.Вплив трудової діяльності на особистість.

7.Етапи професійного розвитку особистості.

Ключові слова: активність, діяльність, ігрова, учбова, трудова діяльність, навички, вміння, звички, професійна спрямованість особистості.

Тема 10.

Психологія спілкування. Ділове спілкування.

Практичне заняття

1.Структура, зміст та форми спілкування.

2.Спілкування як взаємодія.

3.Спілкування як обмін інформацією.

4.Особливості вербального та невербального спілкування.

5.Стилі спілкування.

6.Характеристика ділового спілкування.

7.Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації.

Ключові слова: спілкування, засоби спілкування, мова, мовлення, форми і стилі спілкування, мовна компетенція, ділове і педагогічне спілкування.

Тема 11.

Технології розв'язання міжособистісних конфліктів.

Практичне заняття

1.Поняття про психологічний конфлікт.

2.Причини, функції і класифікація конфліктів.

3.Механізми і динаміка конфліктів.

4.Індивідуально-особистісні чинники психологічних конфліктів.

5. Психологічні основи розв'язання конфліктів.

Ключові слова: психологічний конфлікт, врегулювання конфлікту, загасання конфлікту, усунення конфлікту, стратегія розв'язання конфлікту.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Підготовка до семінарських та практичних занять допомагає глибше вивчити основні теми навчальної дисципліни «Психологія особистості», оволодіти вмінням самостійно працювати з спеціалізованою літературою.

Форми самостійної роботи:

- виконання домашніх завдань;
- складання схем, таблиць;
- підготовка есе, наукових доповідей, рефератів;
- пошук додаткової спеціалізованої літератури;
- робота з відкритими даними інформаційних мереж;
- складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення.

Підготовка до семінарських та практичних занять передбачає вирішення ситуаційних задач та завдань. Вирішення ситуаційних задач передбачає ретельне вивчення всіх питань семінарського заняття, ознайомлення з рекомендованою літературою, опрацювання та детальний аналіз нормативних джерел.

Складаючи схеми чи таблиці, необхідно ознайомитися зі всіма матеріалами відповідної теми, опрацювати спеціалізовану літературу. Виклад матеріалу в схемах та таблицях повинен бути стислим, лаконічним, максимально інформованим, може бути додатково проілюстрованим інфографікою. Схеми, таблиці мають бути подані на електронному носії та / або роздрукованому вигляді. Усі схеми повинні бути підписані і обов'язково сформовані в окрему папку.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Однією з форм організації навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи є індивідуальна робота студентів.

Форми індивідуальної роботи:

- колективне та індивідуальне написання наукових статей, тез доповідей на наукових конференціях;
- участь у студентських конференціях, конкурсах, олімпіадах, наукових засіданнях, науково-практичних семінарах, колоквиумах тощо;
- анотацію прочитаної додаткової літератури з навчальної дисципліни, бібліографічний опис літератури;
- розробка мультимедійних презентацій у вигляді спеціально підготовленого слайд-шоу, де матеріал подається у вигляді схем, діаграм, статистичних даних тощо;
- написання наукових доповідей, рефератів та їх презентація на семінарських заняттях.

Вибір видів індивідуальної роботи здійснюється здобувачем за власними інтересами та попереднім узгодженням з викладачем. Тематику та форму індивідуальної роботи здобувач отримує на початку навчального року і здає роботу у визначені строки. Організацію, контроль та оцінювання якості виконання індивідуальної роботи здійснює науковий керівник. Індивідуальна робота подається на кафедру для перевірки до початку екзаменаційної сесії.

Завдання 1

Які індивідуальні властивості уваги проявляються у першого і другого учнів?

Два учні, сидячи за своїми столами, успішно виконували лабораторну роботу з хімії. У цей час за вчительським столом третій учень виконував ту ж саму

роботу, але часто помилявся. Учитель по черзі пропонував двом учням виправляти помилки того, хто працював за вчительським столом. При цьому перший учень швидко підходив і одразу вказував на помилку товариша. Другий не міг відразу відірватися від своєї роботи, а підійшовши до столу дивився на прилади «невидючим поглядом». Коли ж учитель звернувся до нього з одним-двома запитаннями, учень швидко і добре виправив помилки товариша.

Завдання 2

Вкажіть, які властивості визначають здібності до кожного з перелічених видів діяльності.

Види діяльності: математична діяльність, діяльність музиканта, технічна творчість, винахідницька діяльність, читання художніх текстів.

Властивості особистості:

- здатність відчувати емоційну виразність у русі музичних звуків (ладове чуття);
- здатність до комбінування просторових образів, простова уява;
- добре запам'ятовування загальних схем розмірковування, доказів, висновків, узагальнених способів розв'язання задач;
- цілісність сприйняття, тобто вміння бачити окремі частини предмета у співвідношенні їх з іншими частинами;
- повнота, чіткість уявлення наочних образів;
- здатність до слухового уявлення поєднань музичних звуків;
- уміння знаходити раціональний підхід до практичних завдань з урахуванням властивостей і можливостей матеріалу;
- різносторонній підхід до розв'язання завдань;
- уміння оцінювати пропорції і співвідношення розмірів;
- легке відтворення образів за словесним описом;
- здатність переживати і відчувати емоційну виразність музики;
- гострота спостереження за роботою та влаштуванням механізмів;
- легкий перехід від однієї розумової операції до іншої;
- точність сприйняття кольорових відтінків;

- чуття мовних особливостей;
- здатність розрізняти найменші відтінки звуків за висотою;
- послідовність, обґрунтованість, логічність мислення;
- точне запам'ятовування і збереження в пам'яті зорових зображень;
- емоційна чутливість до подій, здатність уявити себе на місці іншої людини і співчувати їй;
- здатність до абстрактних розмірковувань;
- винахідливість у розв'язанні завдань;
- уміння передавати свої думки і почуття за допомогою наочних образів;
- здатність до аналізу та синтезу образного матеріалу.

Завдання 3

Прокоментуйте наступні вислови. З якими ви погоджуєтесь (не погоджуєтесь) і чому? Які з цих висловів можна використовувати для визначення сутності особистості?

1. Людина є тією мірою суб'єктом, якою мірою вона є особистістю; організм - не суб'єкт.
2. Особистістю є лише той, хто має яскраву індивідуальність.
3. Особистість - це людина, яка у процесі спілкування виділила своє «Я» із «не-Я»..., активно впливаючи на «не-Я» у процесі власної свідомої цілеспрямованої діяльності.
4. Людина стає особистістю завдяки самосвідомості, яка дозволяє їй вільно підкорювати своє «Я» моральному закону.
5. Особистість - це суб'єкт і об'єкт суспільних відносин.
6. Людина в її соціальному значенні є особистістю.

Завдання 4

Які з перерахованих характеристик належать до людини як до особистості, а які - як до індивіда?

Цілеспрямованість, упертість, вдумливість, висока емоційність, старанність,

цілісність, приємний голос, суспільна активність, критичність розуму, прекрасна дикція, середній зріст, музикальність, запальність, мовлення, моральна вихованість, низька адаптація до темноти, ригідність, працелюбність, погана просторова орієнтація, голубі очі, хороший слух, ідейна переконаність, уважність, рухливість, чесність, віра, страх, шляхетність, лінощі, стрес, меланхолія, авторитет, мова, темперамент, інстинкт, переконання, знання, задатки, ідеали, вікові особливості почуттів, механічна пам'ять, мислення, мовлення, музичний слух, гуманність.

Завдання 5

Які з наведених у списку якостей характеризують екстравертний та інтравертний психологічний тип за К. Г. Юнгом?

Ініціативність, некомунікабельність, схильність до самоаналізу, рефлексія, імпульсивність, безтурботність, мрійливість, нерозсудливість, соціальна адаптованість, прагматичність, відкритість, рухливість, аутизм, смішливість, вдумливість, сором'язливість, безцеремонність.

Завдання 6

Зазначити ті особливості, які характеризують сангвініка, флегматика, холерика, меланхоліка.

А. Підвищена активність, тривала працездатність, енергійність, стриманість, запальність, непосидючість, терплячість, повільність рухів і мови, повільна зміна почуттів і настроїв, низька емоційна збудливість, швидке засвоєння і перебудова навичок, афективність, бідність рухів, низька активність, млявість, виразність міміки і пантоміміки, мовчазність, гіперсензитивність.

Б. Бадьорий, підвищений настрій, швидка пристосовуваність до нових обставин, повільне засвоєння і перебудова навичок, невпевненість у собі, підвищена емоційна збудливість, витриманість, одноманітність міміки, енергійність, рухливість, пригніченість і розгубленість під час невдач, швидке виникнення і зміна почуттів та емоційних станів, низька активність,

терплячість, невиразність мови, рівний, спокійний настрій, збуджений стан, зосередженість уваги.

Тести

1. Реакція організму на подразнення, яка здійснюється за допомогою нервової системи – це:

- а) відчуття;
- б) рефлекс;
- в) збудження;
- г) реагування.

2. Вища інтегруюча форма психіки, яка склалася в процесі суспільно-історичного розвитку під впливом трудової діяльності та постійного спілкування за допомогою мови – це:

- а) психіка;
- б) свідомість;
- в) самосвідомість;
- г) рефлекс.

3. Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована в Німеччині у 1879 р.:

- а) В. Вундтом;
- б) І. П. Павловим;
- в) З. Фрейдом;
- г) А. Адлером.

4. Психологія:

- а) це наука про виникнення і функціонування в діяльності індивідів психічного відображення реальності;
- б) це наука про закономірності, механізми і факти психічного життя людини і тварин;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

5. У якому з наведених нижче варіантів відповіді дається визначення свідомості:

- а) активна діяльність центральної нервової системи;
- б) специфічно людська форма відображення і духовного освоєння дійсності, вища інтегруюча форма психіки людини;

- в) природжена здатність організму реагувати на стимул зовнішнього і внутрішнього середовища;
- г) автоматизоване виконання і регуляція доцільних дій.

6. До поділу психічних процесів на класи не входять:

- а) пізнавальні;
- б) емоційні;
- в) вольові;
- г) інтелектуальні.

7. Метод тривалого, планомірного та цілеспрямованого опису психологічних особливостей на основі безпосереднього сприймання проявів цих особливостей у діяльності та поведінці дитини (людини) з обов'язковою систематизацією отриманих даних та формулюванням загальних висновків – це:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) тестування;
- г) бесіда.

8. Напрямок психології, що вивчає роль і дію неусвідомлюваних чинників, що визначають потреби й потяги особистості, її поведінку, – це:

- а) біхевіоризм;
- б) структурна психологія;
- в) психоаналіз;
- г) гуманістична психологія.

9. Сучасна психологія свої дослідження базує на:

- а) спостереженні та експериментах;
- б) спробах і помилках;
- в) інтуїції;
- г) інсайті.

10. «Завдання для учнів підібрані спеціально з метою виявлення рівня кмітливості та вміння логічно мислити». Описано метод:

- а) природного спостереження;
- б) тесту;
- в) вивчення продуктів діяльності;
- г) експерименту.

11. До допоміжних методів психології належить метод:

- а) спостереження;
- б) експерименту;

- в) тестів;
- г) всі відповіді неправильні.

12. «Люди від природи – хороші» – зазначають теоретики:

- а) психоаналізу;
- б) гуманістичної течії;
- в) гештальтпсихології;
- г) біхевіоризму.

13. Цікаво, що ранні дослідження інтелекту чи поведінки особистості ґрунтувалися на описах особистістю своїх відчуттів, набутого досвіду. Цей метод відомий як:

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) самоспостереження;
- г) тест.

14. Оберіть правильний варіант відповіді стосовно біхевіоризму:

- а) предметом дослідження має несвідомі бажання людини;
- б) орієнтується на розкриття усіх потенційних можливостей людини;
- в) використовує схему «стимул – реакція»;
- г) розуміє гештальт як форму, структуру, цілісну конфігурацію.

15. Точний і надійний метод психологічного дослідження, який дає змогу довільно спричинити те чи інше психічне явище, вплинути на його перебіг, зареєструвати все за допомогою спеціальних приладів, – це:

- а) природний експеримент;
- б) тест;
- в) лабораторний експеримент;
- г) включене спостереження.

16. Спілкування як обмін інформацією:

- а) комунікація;
- б) інтеракція;
- в) перцепція;
- г) ідентифікація.

17. До невербальних засобів спілкування не належать:

- а) жести, міміка;
- б) слова, вигуки;
- в) паузи, сміх;
- г) взаємоположення партнерів, часові особливості спілкування.

18. Взаємопов'язані сторони спілкування - це :

- а) комунікативну, перцептивну, інтерактивну;
- б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну;
- в) взаємовпливу, взаємовідносин, перцептивну;
- г) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин.

19. Виділяють основні функції спілкування:

- а) взаємовідносин, інформації, взаємовпливу, пізнання людей;
- б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну, інформації;
- в) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин, інтерактивну;
- г) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну.

20. Свідомий індивід з індивідуально виявленими своєрідними розумовими, емоційно-вольовими та фізичними властивостями, що включений в суспільно-корисну діяльність і займає певне місце в суспільному житті, – це характеристика:

- а) людини;
- б) особистості;
- в) індивіда;
- г) індивідуальності.

21. Особистість – це:

- а) носій індивідуально-своєрідних рис;
- б) поєднання психологічних особливостей людини, що утворюють її своєрідність, відмінність від інших людей;
- в) соціалізований індивід, який втілює найсуттєвіші соціально значущі властивості;
- г) одиничний представник людського роду.

22. Пізнавальний процес цілісного відображення явищ дійсності на основі безпосереднього впливу зовнішніх стимулів на органи чуття – це:

- а) сприймання;
- б) рефлекс;
- в) мислення;
- г) пам'ять.

23. Залежно від міри контакту органів чуття з подразниками розрізняють чутливість:

- а) розсіяну та скупчену;
- б) первинну та вторинну;
- в) основну та похідну;
- г) контактну та дистантну.

24. До екстероцептивних відчуттів не належать:

- а) статичні;
- б) зорові;
- в) слухові;
- г) нюхові.

25. Порогом відчуття називають:

- а) такий рівень інтенсивності подразника, який здатний викликати відчуття;
- б) особливість, якою одне відчуття відрізняється від інших;
- в) пристосування органу чуття до подразника;
- г) взаємодію відчуттів.

26. Органічні відчуття сигналізують про:

- а) положення тіла у просторі;
- б) голод, спрагу, втому;
- в) міру рівності та рельєфності поверхні предметів;
- г) властивості предметів та явищ зовнішнього світу.

27. Яке з наведених визначень є найбільш повним та правильним:

- а) сприймання – це відображення найбільш суттєвих якостей та особливостей предметів у їх сукупності;
- б) сприймання – це синтез відчуттів;
- в) сприймання – це психічний процес відображення в мозку предметів та явищ у цілому, у всій сукупності їх особливостей при безпосередній дії на органи чуття;
- г) сприймання – це безпосереднє відображення людиною предметів та явищ зовнішнього світу.

28. Вкажіть рядок, у якому правильно названі основні властивості сприймання:

- а) цілісність, константність, предметність;
- б) аперцепція, ілюзії, тривалість;
- в) осмисленість, ілюзії, вразливість;
- г) вибірковість, безпосередність, адекватність.

29. За відношенням до психічного життя не виділяють наступний вид сприймання:

- а) кінестетичне сприймання;
- б) інтелектуальне сприймання;
- в) емоційне сприймання;
- г) естетичне сприймання.

30. Особлива форма взаємодії людей у процесі визначеного виду трудової

діяльності, що створює умови для продуктивного співробітництва людей

– це:

- а) психологічний мікроклімат в колективі;
- б) ділове спілкування;
- в) діалогічне спілкування;
- г) психологічне консультування.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет психології як науки.
2. Завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства та освіти в Україні.
3. Методи психології, їх загальна характеристика.
4. Методи спостереження та самоспостереження.
5. Бесіда, анкетування, інтерв'ю, тестування.
6. Експеримент, його види. Характеристика експериментального методу.
7. Історія розвитку психологічної науки.
8. Рефлекторна природа психічного.
9. Вища нервова діяльність як матеріальна основа психічного.
10. Розвиток психіки тварин.
11. Виникнення та історичний розвиток свідомості людини.
12. Критичний аналіз провідних зарубіжних теорій психології.
13. Особистість, співвідношення понять «людина», «особистість», «індивідуальність».
14. Психологічна структура особистості.
15. Активність та спрямованість особистості.
16. Самосвідомість особистості.
17. Потреби, інтереси, світогляд та ідеали особистості.
18. Формування особистості в діяльності, спілкуванні.
19. Поняття про групи та колективи.
20. Рівні розвитку колективу.

21. Особистість і колектив.
22. Поняття спілкування та міжособистісних відносин.
23. Види спілкування .
24. Психологічна сумісність, конфлікти та міжособистісні відносини.
25. Поняття про діяльність.
26. Структура діяльності.
27. Освоєння діяльності. Навички.
28. Основні види діяльності та їх розвиток у людини.
29. Загальна характеристика уваги.
30. Фізіологічні механізми уваги.
31. Види уваги.
32. Властивості уваги.
33. Уважність та її виховання у школярів.
34. Поняття про відчуття.
35. Види відчуттів.
36. Закономірності відчуттів.
37. Сенсорна організація особистості.
38. Поняття про сприймання.
39. Властивості сприймання.
40. Види сприймання.
41. Спостереження та спостережливість.
42. Сприймання як дія.
43. Сприймання часу, простору та руху.
44. Визначення пам'яті, теорії пам'яті.
45. Характеристика процесів пам'яті.
46. Запам'ятовування.
47. Відтворення.
48. Забування та збереження.
49. Індивідуальні характеристики пам'яті.
50. Поняття про мислення.

51. Змістовні та операціональні компоненти мислення.
52. Види мислення.
53. Мислення як рішення задач.
54. Інтелектуальні особливості особистості.
55. Мова та мовлення.
56. Види мовлення та їх характеристика.
57. Поняття про уяву.
58. Види та прийоми уяви.
59. Уява та особистість.
60. Поняття про емоції та почуття.
61. Види почуттів, їх характеристика.
62. Емоційні стани людини.
63. Емоційні особливості та властивості особистості.
64. Поняття про волю.
65. Структура вольового акту.
66. Вольові властивості особистості.
67. Поняття про темперамент.
68. Типи вищої нервової діяльності як природна основа темпераменту.
69. Типи темпераменту та їх характеристики.
70. Взаємозв'язок темпераменту та інших властивостей особистості.
71. Поняття про характер.
72. Структура характеру.
73. Природа та прояви характеру.
74. Акцентуації характеру.
75. Поняття про здібності.
76. Концепції здібностей.
77. Якісна та кількісна характеристика здібностей.
78. Задатки та здібності.
79. Структура здібностей.
80. Творчість, її характеристики.

81.Проблеми обдарованості в сучасній системі освіти та виховання.

82.Талант, його походження та структура.

83.Розвиток та формування здібностей

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА

Контроль знань є складовою багатогранного навчального процесу в БНАУ і являє собою організацію зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Показники контролю знань здобувачів є основою для судження про результати навчання та для вирішення таких питань, як ступінь опанування навчальною програмою, переведення на наступний курс, призначення стипендії, випуск з ВНЗ і видача диплому. Результати контролю знань слугують основним показником, за яким оцінюється робота окремо взятого здобувача, академічної групи, курсу, факультету в цілому, а також робота викладацького складу.

За умови правильної організації контроль знань слугує навчальним, виховним, організаційним, розвиваючим, методичним та іншим цілям.

Контроль знань будується на таких основних принципах:

1) перевірка й оцінка знань здобувачів повинні відображати рівень засвоєння знань та стимулювати здобувачів до досягнення нових успіхів;

2) перевірку і оцінювання знань слід проводити систематично, планово, у нерозривному зв'язку з усім процесом навчання; послідовно з поступовим ускладненням завдань, змісту і методики;

3) перевірка та оцінювання знань здійснюються з урахуванням індивідуальних особливостей і особистих успіхів кожного окремого здобувача;

4) диференціація оцінок має здійснюватися за об'єктивними заздалегідь визначеними критеріями;

5) оцінка знань здобувачів повинна відповідати істинній якості й кількості засвоєних ним знань, вмінь і навичок.

Контроль знань з дисципліни закінчується іспитом та складається з двох блоків планових заходів:

- 1) поточний контроль знань здобувачів;
- 2) підсумковий контроль знань здобувачів.

Поточний контроль включає тематичне оцінювання та модульний контроль. Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Оцінювання поточної роботи здобувача протягом семестру проводиться за трьома основними напрямками (об'єктами контролю):

- 1) систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- 2) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 3) виконання модульних завдань.

Результати оцінювання поточної роботи здобувача в семестрі є підставою для допуску його до складання іспиту.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності здобувачів здійснюється у формі заліку та за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю). Результати оприлюднюються в журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

Засоби оцінювання результатів навчання

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в

дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за виконані розрахункові, лабораторні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

***Критерії оцінювання результатів навчання
за чотирирівневою шкалою***

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та

	недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю	

		повторного складання
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Залік	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	20	10	30	100

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література

1. Варій М.Й. Психологія особистості. Київ :Центр учбової літератури, 2018. 592 с.
2. Волович В.І. Соціологія. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 808с.
- 3.Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2018. 272 с.
4. Москалець В. П. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учбов. літ., 2018. 262 с.
- 5.Психологія особистості : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С. В. Мітіна. Київ : Ліра, 2020. 274 с.
6. Столяренко О. Б. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2018. 280 с.
- 7.Толкунова І.В., Гринь О.Р., Смоляр І.І., Голець О.В. Психологія здоров'я

людини./за ред. І.В.Толкунової. Київ: 2018. 156 с.

Додаткова література

1. Корнев М. Н., Коваленко А. Б. Соціальна психологія. Київ: Вид-во Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2018. 248 с.
2. Батлер-Боудон Т. Психологія. 50 видатних книг. пер. з англ. Микитюк Т. Київ: BookChef, 2020. 512 с.
3. Психологія особистості на сучасному ринку праці : монографія / за заг. ред. Г. А. Пріба, Є. М. Калюжної; колектив авторів. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 380 с.
4. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки для виконання аудиторної та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право».

Хомчук Олена Павлівна

Комп'ютерний набір: О. П. Хомчук

Підписано до друку .

Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01